

การส่งเสริมภาวะอนามัยเจริญพันธุ์ในชุมชนบ้านพักทหาร

Reproductive Health Promotion in Military Camp Welfare

บทความวิชาการ

หทัยรัตน์ ขาวเอี่ยม* กัลยา ไผ่เกาะ**

ขวัญเรือน ด่วนดี*** อัญชลีกร จำเริญนุสิต****

Hatairat Kaoaiem, R.N., M.S., Ph.D.*

Kalaya Paikoh, R.N., M.S.N., Ed.D.**

Kwanruan Duandee, R.N., M.S.N.***

Anchuleekorn Chamreannisit****

บทคัดย่อ

ปัจจุบัน อุบัติการณ์การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากสถิติในปี 2556 จากหญิงตั้งครรภ์ 1000 คน มีหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น จำนวน 74 คน อีกทั้งยังก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ในระหว่างตั้งครรภ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมภาวะอนามัยเจริญพันธุ์และป้องกันภาวะการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์ในกลุ่มวัยรุ่นของกำลังพลและครอบครัวชุมชนบ้านพักสวัสดิการโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าและให้นักเรียนพยาบาลสามารถนำความรู้ ทักษะที่ได้จากการฝึกปฏิบัติงาน ประยุกต์ จัดกิจกรรม บริการวิชาการให้แก่ชุมชนและสังคมอีกทั้งสร้างความรู้ ทักษะที่ดี อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตนของวัยรุ่นในบ้านพักสวัสดิการทหารเพื่อป้องกันภาวะการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวพบว่า วัยรุ่นในชุมชน มีความต้องการให้จัดโครงการอีกและมีความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์มากขึ้น ภายหลังการจัดกิจกรรมพบว่า มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์มากขึ้น และชุมชนมีความเห็นชอบกับการจัดโครงการ ในระดับมาก และนักเรียนพยาบาลที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์เพิ่มมากขึ้น และสามารถประยุกต์ความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์กับการเรียนในชั้นเรียน

ชุมชนบ้านพักสวัสดิการทหารมีความต้องการการให้ความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์และกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ให้มีความเข้มแข็งในครอบครัว หรือชุมชน ที่ป้องกันภาวะการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยชุมชนมีส่วนร่วมและสามารถทำได้ อีกทั้งนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก มีความรู้ ความเข้าใจด้านภาวะอนามัยเจริญพันธุ์ เพื่อนำไปประยุกต์กับการเรียนได้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

คำสำคัญ : อนามัยเจริญพันธุ์, ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, บริการวิชาการ

Corresponding Author: *อาจารย์พยาบาล ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก E-mail: hkaoaiem@hotmail.com

**นักวิชาการทางการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

***อาจารย์หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

****นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

Abstract

At present, the incidence of unwanted pregnancy and teenage pregnancy are more likely to increase. In 2013, 74 teenage pregnancies among 1,000 pregnant women was occurred. Moreover, unwanted and teenage pregnancies induce complications during pregnancy.

The project of Reproductive Health Promotion and Prevention of Unwanted Pregnancy among Reproductive Age at Community Welfare aimed to promote Reproductive Health. The project was provided by nursing students to strengthen the community, composed of health education, group and individual counseling.

Most of staff and families at Welfare community want to have the continuing project. After the project, they gained more knowledge and understand about reproductive health. Also, nursing students could apply the knowledge in classroom to the community as well.

Community Welfare of Pramongkutklo Hospital need the reproductive health knowledge and strengthen families in order to prevent unwanted pregnancy. The project was fulfill knowledge and attitude for nursing students to be more understand about reproductive health in transferring the knowledge from classroom through practice both to patients and communities.

Keywords: Reproductive Health, Unwanted Pregnancy, Academics Services

บทนำ

การตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในประเทศไทย และทั่วโลก จากสถิติสาธารณสุขปี 2554 มีหญิงวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี คลอดบุตร 114,001 คน เป็นเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี คลอดบุตรทั้งสิ้น 3,676 คน และในปี 2555 มีหญิงวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี คลอดบุตร 113,636 คน เป็นเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี คลอดบุตรทั้งสิ้น 4,116 คน แม้จำนวนหญิงวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี จะมีแนวโน้มลดลงแต่จำนวนหญิงตั้งครรภ์อายุต่ำกว่า 15 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เกิดการตั้งครรภ์ตั้งแต่อายุน้อยเพิ่มมากขึ้น และสถิติดังกล่าวทำให้ประเทศไทยกลายเป็นอันดับ 1 ทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว, 2555) สถิติของหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ในปี พ.ศ. 2555 มีหญิงที่มาฝากครรภ์ทั้งสิ้น 2,540 คน เป็นหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นจำนวน 126 คน ในปี พ.ศ. 2556 มีหญิงที่มาฝากครรภ์ทั้งสิ้น 1,750 คน เป็นหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น จำนวน 106 คน (โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า, 2555 - 2556). จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) ในปี พ.ศ. 2556 ได้เปิดเผยเกี่ยวกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ของผู้หญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ทั่วโลก ในปี 2556 โดยประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 74 คนต่อ 1,000 คน

และอยู่อันดับที่ 2 รองจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (จุลลดา จุลเจริญ, 2557)

ในปัจจุบันแม้จะมีวิธีการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพสูง หลากหลายวิธี แต่หญิงวัยรุ่นไม่น้อยยังคงประสบปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนไว้ก่อน (Unwanted Pregnancy) เป็นผลให้เกิดอุบัติการณ์ของการตั้งครรภ์ โรคทางเพศสัมพันธ์ การทำแท้งที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น บิดามารดาที่อายุน้อยมักไม่มีงานทำที่เป็นหลักฐานมั่นคง

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นส่วนสำคัญ ที่อาจนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ผู้นำครอบครัวต้องมีอาชีพเสริม ขาดเวลา ขาดความอบอุ่น และความเข้าใจในครอบครัว กฎระเบียบที่เข้มงวดในลักษณะรูปแบบของครอบครัวทหาร ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญในการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ รูปแบบของพฤติกรรมต่าง ๆ การได้รับข่าวสารในเรื่องเพศแบบผิด ๆ จากเพื่อน สื่อภาพยนตร์ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

โครงการสร้างเสริมภาวะอนามัยเจริญพันธุ์และป้องกันภาวะการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในกลุ่มวัยรุ่นหญิงพันธุ์ ชุมชนบ้านพักสวัสดิการโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เป็น

โครงการบริการวิชาการที่บูรณาการความรู้เกี่ยวกับเรื่อง อนามัยเจริญพันธุ์ เพศศึกษา การคุมกำเนิด ของนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ได้ศึกษาในชั้นเรียน มาประมวล รวบรวมเพื่อจัดกิจกรรมการให้ความรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรภายนอก มูลนิธิแพธทูเฮลท์ ร่วมเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่ถูกต้อง และป้องกันการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย

ขั้นตอนในการดำเนินการของโครงการ ประกอบด้วย การสำรวจชุมชนบ้านพักสวัสดิการ ร.พ. พระมงกุฎเกล้า พบว่ามีกลุ่มเยาวชน และผู้อาศัยที่เป็นวัยรุ่นและอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ส่วนใหญ่ทุกห้องพัก ศึกษาวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านพักสวัสดิการ ร.พ. พระมงกุฎเกล้า พบว่า กลุ่มเยาวชน และวัยรุ่นส่วนใหญ่อยู่ในระบบการศึกษาที่มีการสอนเรื่อง เพศศึกษา และอนามัยเจริญพันธุ์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับดีถึงดีมาก เนื่องจากผู้นำครอบครัวมีอาชีพหลัก และมีความมั่นคง ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนทหาร มีความเข้มงวดด้านระเบียบวินัย มีการพบปะ รวมกลุ่ม จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การออกกำลังกาย การฟิงเทคน์ปลูกฝัง ธรรมะ ศิลธรรม ความเป็นไทย และมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในวันสำคัญ

มีการประสานองค์กรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญด้านการให้ความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ เพศศึกษา เพื่อร่วมออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่น และวัยเจริญพันธุ์ เพื่อประโยชน์สูงสุดของการดำเนินโครงการ จากนั้นประชุมหารือระหว่างอาจารย์ภาควิชาการพยาบาลสุติศาสตร์ เจ้าหน้าที่องค์กรแพธทูเฮลท์ โดยมีนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม และเป็นผู้จัดกิจกรรมหลัก มีการประสานผู้ประสานงานชุมชน เพื่อหาเวลาที่เหมาะสม ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ ขออนุมัติโครงการเพื่อจัดกิจกรรมตาม วัน เวลาที่เหมาะสม ขอสนับสนุนงบประมาณ และประสานหน่วยงานนอกเพื่อการสนับสนุนวัสดุในการจัดกิจกรรม

การดำเนินโครงการ ประกอบด้วย

การสำรวจความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านอนามัยเจริญพันธุ์

การให้ความรู้ และจัดกิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย ผ่านการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม เกม ผ่านแบบจำลอง และวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ

มีการประเมินผลโครงการ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรม และนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ดำเนินโครงการเพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุง และพัฒนาโครงการต่อไป

ผลที่ได้รับ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์มากขึ้น และต้องการให้จัดโครงการนี้อีกในระดับมาก อีกทั้งเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์เพิ่มมากขึ้น สามารถประยุกต์ความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ในชีวิตประจำวันได้ ภายหลังจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความเห็นว่า การจัดโครงการสามารถตอบสนองความต้องการในชุมชนและช่วยส่งเสริมชุมชนท่านให้มีความเข้มแข็ง ในระดับที่มากอีกด้วย

นักเรียนพยาบาลผู้จัดกิจกรรม เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งสามารถประยุกต์ความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์กับการเรียนในชั้นเรียนได้ชัดเจนมากขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ทั้งการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติได้

สรุป

ชุมชนบ้านพักสวัสดิการทหารมีความต้องการการให้ความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ และกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ให้มีความเข้มแข็งในครอบครัว หรือชุมชน เพื่อที่จะป้องกันภาวะการณ

ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยการจัดกิจกรรมในโครงการ จัดทำ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมีความร่วมมือจากองค์กรภายนอก อีกทั้งสามารถทำได้ นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัย พยาบาลกองทัพบก ที่ศึกษาภาคทฤษฎีและปฏิบัติการพยาบาล ของภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านภาวะอนามัยเจริญพันธุ์และป้องกันภาวะการตั้งครรภ์ ไม่พึงประสงค์ เพื่อนำไปประยุกต์กับการเรียนได้ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติได้

เอกสารอ้างอิง

- โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (2555). *สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย* [อินเทอร์เน็ต] : สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2557 จาก <http://www.stopteen-mom.com/education-detail.php?id=21'd6>
- จุลลดา จุลเจริญ (2557). *หญิงไทยอายุต่ำกว่า 20 ตั้งครรภ์ อันดับ 2 ของอาเซียนเพิ่มต่อเนื่องในช่วง 10 ปี* [อินเทอร์เน็ต]. : สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2557 จาก http://www.ictsilpakorn.com/ictmedia/detail.php?news_id=296#.VDK6JKh_tOQ
- จตุวิทย์ หอวรรณภากร, วีระพงษ์ ประยูรเสถียร, และสาวิตรี ตันเจริญ (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติกับการปฏิบัติตนในเรื่องการคุมกำเนิด ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร. (วิทยานิพนธ์) มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- พันธ์มรก อูปถัมภ์ (2548). *การสื่อสารและความสัมพันธ์ ในครอบครัวกับทัศนคติในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนการสมรสของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์) นิเทศศาสตร์พัฒนาการ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : 126 หน้า*
- สมชาย ทั้งไพศาลกุล (2554). *การคุมกำเนิดในวัยรุ่นสาว* [อินเทอร์เน็ต] : สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2557 จาก <http://www.healthcarethai.com>
- ลดาวัลย์ สงพัฒน์แก้ว (2552). *การศึกษาพฤติกรรมและการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ในเรื่องเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.*
- โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า (2556). *สถิติหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ปี 2555 - 2556.*
- องค์การแพธ (2553). *โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ. คู่มือจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 4.*
- องค์การแพธ (2551). *โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ. คู่มือฝึกอบรมผู้จัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน. กรุงเทพฯ : บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 2*
- อรัญญ์ เกตุขาว (2551). *ความสัมพันธ์ของรูปแบบการเลี้ยงดู กับค่านิยมเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของวัยรุ่น. จิตวิทยาพัฒนาการ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*